

БӨЛІМ: БАЛАБАҚША

Баланың жеке тұлғасын қалыптастырудағы тәрбиешінің рөлі.

ЖАРИЯЛАНДЫ
26.09.2025СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/182638/>**Ахетова Бағила Бактияровна**

тәрбиеші

Қызылорда облысы

Шиелі ауданы

КМҚК «№1 Аққайың бөбекжай-бақшасы»

КІРІСПЕ

Мектепке дейінгі кезең – баланың өміріндегі ең жауапты әрі ерекше уақыт. Бұл шақта ол қоршаған ортамен танысып, алғашқы дағдыларын меңгереді, мінез-құлқы қалыптасады, ішкі жан дүниесі байи бастайды. Баланың ой-өрісі, қиялы, қимылы, сөйлеуі, қарым-қатынасы дамып қана қоймайды, сонымен бірге оның болашақтағы тұлғалық бейнесінің негізі қаланады. Дәл осы кезеңде қалыптасқан әдеттер мен қасиеттер баланың бүкіл өміріне әсер етіп, болашақ жетістіктерінің кілтіне айналады.

Осы тұста баланың жеке тұлға болып қалыптасуына ықпал ететін ең басты тұлға – тәрбиеші. Себебі балабақшадағы күнделікті өмір барысында бала көбіне тәрбиешінің қасында болады, оның әр сөзін, әр ісін бақылап, соған еліктейді. Тәрбиешінің сөйлеу мәнері, өзін ұстауы, балаларға деген қарым-қатынасы – бәрі де бала санасына тікелей әсер етеді. Сондықтан тәрбиеші тек оқытушы ғана емес, сонымен бірге мейірім мен қамқорлықтың, өнеге мен үлгінің иесі.

Тәрбиеші – баланың жан дүниесін байытатын, дұрыс бағыт көрсететін, оның бойына адамгершілік құндылықтарды дарытатын жетекші тұлға. Ол баланың тек білім алуына ғана емес, оның тұлғалық тұрғыдан жетілуіне, өзін қоғамның толыққанды мүшесі ретінде сезінуіне ықпал етеді. Демек, тәрбиешінің рөлі – ұрпақ болашағы мен ел келешегінің берік іргетасын қалауда айрықша маңызға ие.

Негізгі бөлім

1. Тәрбиеші - баланың екінші ата-анасы.

Балабақшаға келген сәттен бастап бала ата-анасының қамқорлығынан кейінгі сүйіспеншілікті тәрбиешіден көреді. Баланың жүрегінде сенім ұялату үшін тәрбиешінің мейірімі мен ықыласы ерекше маңызды. Жылы сөз, жылы көзқарас, қамқорлық балаға өзін қауіпсіз әрі бақытты сезіндіреді.

Тәрбиеші баланың жас ерекшелігін түсініп, әрқайсысына жеке көңіл бөлуі тиіс. Балаға қолдау көрсетіп, қателігін түсіндіріп, дұрыс жолды үйрету – тәрбиешінің күнделікті еңбегінің нәтижесі. Осы тұрғыдан тәрбиеші «баланың екінші анасы» немесе «екінші әкесі» іспеттес: ол күн сайын балаға қамқор болып, бағыт береді.

2. Тәрбиешінің тәрбиелік ықпалы.

Тәрбиеші балаларға тек білім берумен шектелмейді. Ол ең алдымен олардың адамгершілік құндылықтарын қалыптастырады. Баланы адалдыққа, мейірімге, достыққа, еңбексүйгіштікке баулу – тәрбиешінің күнделікті ісінің өзегі.

Мысалы:

- Балалар ойын кезінде бір-бірімен таласып қалса, тәрбиеші оларды мәмілеге келуге, бөлісуге үйретеді.
- Үстел басында тәртіп сақтауды ескертіп, мәдениеттіліктің мәнін түсіндіреді.
- Бірге жұмыс жасағанда әркімнің жауапкершілігі бар екенін көрсетеді.

Осылайша, бала тәрбиешінің ықпалымен тек қимыл-қозғалыс немесе сөйлеуді ғана үйренбей, сонымен бірге дұрыс мінез-құлық пен қарым-қатынас ережелерін меңгереді.

3. Жеке тұлғаны дамытудағы кәсіби шеберлік.

Әр бала ерекше, бір-біріне ұқсамайды. Кейбіреуі ашық-жарқын болса, енді бірі ұяң келеді; біреуі тез үйренсе, екіншісі баяу меңгереді. Тәрбиеші осындай айырмашылықтарды байқап, әр баланың қабілетіне қарай әдіс қолдана білуі қажет. Бұл – кәсіби шеберліктің белгісі.

Тәрбиеші әртүрлі әдіс-тәсілдерді пайдалана отырып, баланың бойындағы талантты ашуға, қиялын дамытуға, сөйлеу дағдыларын жетілдіруге жағдай жасайды. Мысалы: сурет салуға бейім балаға шығармашылық тапсырмалар беру, қимылға икемді балаға спорттық ойындарды көбірек ұсыну. Бұл әр баланың өзін тұлға ретінде сезінуіне, өзіне сенім артуына мүмкіндік береді.

4. Тәрбиешінің қоғам алдындағы жауапкершілігі.

Тәрбиеші тек бір топ баланың емес, тұтас қоғамның болашағына жауапты. Себебі бүгінгі балабақша тәрбиеленушісі – ертеңгі қоғамның мүшесі. Тәрбиешінің берген өнегесі

арқылы бала өмірлік құндылықтарды меңгереді: үлкенді сыйлау, еңбекті құрметтеу, әділдік пен отансүйгіштікке ұмтылу.

Егер тәрбиеші балаларды жақсы көреді, әрқайсысына қамқорлық танытады, әділдікпен қарайды, өзінің іс-әрекеті арқылы үлгі болса, ол балалардың есінде өмір бойы қалады. Ал мұндай тәрбие алған бала болашақта қоғамға пайдалы азаматқа айналады. Осылайша тәрбиеші еңбегі – елдің болашағына жасалған инвестиция.

Қорытынды

Қорыта айтқанда, баланың жеке тұлға болып қалыптасуында тәрбиешінің рөлі орасан зор. Ол – баланың жан дүниесіне жылу беретін, дұрыс бағыт көрсететін, ізгі қасиеттерді бойына дарытатын тұлға. Әрбір тәрбиешінің кәсіби шеберлігі, мейірімі мен адамгершілігі – балалардың болашағын айқындайтын басты фактор.

Тәрбиешінің еңбегі тек бір сәттік нәтиже емес, ол ұрпақтың болашағына жол ашады. Баланың бойына сіңген тәрбие – оның өмірлік шамшырағы болып, елдің дамуына да үлес қосады. Сондықтан тәрбиешінің қоғамдағы еңбегі – баға жетпес құндылық, ал оның жүрегінен шыққан мейірім – ұрпақтың бақытты болашағының кепілі.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР

1. Қоянбаев Ж.Б., Қоянбаев Р.М. *Педагогика*. – Алматы: Рауан, 2004.
2. Әбдіғаппарова Ұ.А. *Мектепке дейінгі педагогика*. – Алматы: Қазақ университеті, 2018.
3. Баймұратова Б. *Мектепке дейінгі педагогика және әдістеме*. – Алматы: «Мектеп», 2016.
4. Оразымбетова Қ. «Мектепке дейінгі ұйымдардағы тәрбиешінің кәсіби рөлі» // *Қазақстан мектебі*, №5, 2019.
5. Сарыбайқызы Н. «Баланың тұлғалық дамуына тәрбиешінің ықпалы» // *Педагогика және психология*, №2, 2020.

КМ АА Куәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.